

УДК 81'42:811.111-26

І. В. Кузнєцова,
кандидат філологічних наук, доцент;
В. В. Пилипчук,
магістрант
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

НЕРЕГУЛЯРНІ СПОСОБИ ВИРАЖЕННЯ ТЕКСТОВОЇ КАТЕГОРІЇ "КОНТИНУУМ"

Статтю присвячено вивченню нерегулярних і непрямих мовленнєвих засобів актуалізації континууму як текстової категорії на матеріалі текстів романів відомого американського прозаїка XX століття К. Воннегута. Показано складність і дискусійність дослідження текстових категорій як таких. Наголос зроблено на використанні автором стилістичного прийому алюзії, її різних семантичних типів та їх взаємодії. Доведено, що алюзія є текстозначущим мовленнєвим засобом актуалізації як темпорального, так і просторового континууму. Таке використання алюзії є важливим чинником авторського стилю.

Дослідження текстових категорій як органічних інгерентних рис тексту є одним із найважливіших напрямків лінгвістики тексту, який характеризується значними розбіжностями й протиріччями точок зору. Вивчення особливостей реалізації текстових категорій становить по суті предмет сучасної лінгвістики тексту [1: 59], тому аналіз засобів вираження однієї із них – континууму – зумовлює **актуальність пропонованої статті**.

Наразі поняття "текстова категорія" знаходить різноманітні трактування і навіть називається неоднаково. Аналізуючи подібні й навіть одні й ті самі мовленнєві явища, лінгвісти використовують такі терміни, як "глобальна категорія", "текстова універсаль", "властивість тексту", "простір тексту", "домінанта" [2: 283]. Невирішеним залишається питання і про кількість текстових категорій, оскільки їх число постійно збільшується [3: 274]. В усіх текстолінгвістичних роботах робиться спроба визначити ієрархію текстових категорій, причому серед універсальних категорій завжди називаються цільність і зв'язність, тоді як інші категорії лише забезпечують зв'язність тексту. Поширеним виявляється також підхід до стратифікації текстових категорій згідно їх ролі у побудові тексту як цілісного утворення. Так, виділяються текстові категорії, що 1) визначають структурну організацію тексту; 2) формують зміст тексту; 3) репрезентують індивідуально-авторську концепцію світу. Тобто у вивченні текстоутворюючих складових на перший план практично завжди виступають поняття "людина", "час" і "простір" [2: 284].

Спочатку були виділені й досліджені ті категорії тексту (названі глобальними категоріями), які утворюють граматику тексту (І. В. Арнольд, М. П. Брандес, І. Р. Гальперін, О. І. Шендельс, О. І. Москальська та ін.), і на базі цих досліджень були розроблені детальніші класифікації текстових категорій і виділені їх принципові ознаки. Так, О. М. Мороховський називає такі характерологічні ознаки текстових категорій:

- категорії тексту можуть бути загально текстовими, або загальними і обов'язковими для всіх типів текстів і для кожного конкретного тексту (інформативність, дискретність, персональність / імперсональність, установка на читача, текстотворення, текстоформування та ін.) і окремими – специфічними для окремого типу тексту (глибина або підтекст, партитурність, образність та ін.);
- кожна категорія характеризується сукупністю обов'язкових ознак і визначається ними. Однак набір ознак і їх значущість в конкретному тексті або в конкретному типі текстів варіюється;
- загально текстові категорії мають семантико-структурний характер, оскільки вони стосуються і плану змісту, і плану вираження тексту, проявляючись у дискурсі як формальні ознаки;
- текстові категорії взаємодіють між собою;
- навмисний зсув у взаємодії текстових категорій або у внутрішньо-категоріальній взаємодії текстових категорій може мати стилістичну значимість [4: 206-207].

Деякі дослідники пропонують поділ усіх текстових категорій на змістовні (концептуальні) і структурні, або формально-структурні, з їх підтипами (З. Я. Тураєва, І. Р. Гальперін). Інші здійснюють системно-діяльнісний підхід (Є. В. Сидоров), або пропонують ідею відображення текстом певного виду діяльності та відповідної ситуації пізнання (М. М. Кожина, М. П. Котюрова, О. О. Баженова). Пізніше були зроблені спроби дослідження текстових категорій в аспекті теорії мовленнєвих актів (Т. В. Матвєєва).

Можна зазначити що особливе місце у вивченні природи та характеристик текстових категорій належить І. Р. Гальперіну, чий твір "Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження" [5] став хрестоматійним не для одного покоління мовознавців і дотепер зберігає першорядну значимість для тих, хто займається лінгвістикою тексту. Дослідник здійснив аналіз як змістовних, так і формально-структурних категорій, не проводячи чіткого розмежування між ними через їх взаємний зв'язок і взаємообумовленість. Саме у його творах запропоноване дослідження надзвичайно важливої категорії художнього тексту – континууму, який і є **предметом нашої статті**. Попри пізніші розвідки, присвячені цій текстовій категорії [6; 7], саме спостереження І. Р. Гальперіна склали основу для дослідження континууму як надзвичайно цікавого смислового явища художнього тексту, яке має як змістовну, так і формально-структурну значимість.

Континуум розуміємо як текстову категорію що репрезентує неперервне утворення чого-небудь, тобто нерозчленований потік руху у часі й у просторі [5: 87]. Іншими словами, континуум у художньому творі

пов'язаний, передусім, із поняттями часу і простору і являє собою їх художнє осмислення. Характерною особливістю художнього простору-часу є те, що у творі реальний простір і час є художньо трансформованими і перетвореними залежно від задуму автора, його світогляду, характеру зображуваних подій, літературних традицій епохи, і тому вони наповнені особливим естетичним смислом. С. О. Бабушкін зазначає, що художній простір-час є не тільки і не стільки відтворенням реального світу, скільки моделюванням найрізноманітніших зв'язків і відношень всередині і навколо тексту художнього твору [8: 12].

Континуум як категорію тексту можна представити як певну послідовність фактів і подій, що розгортаються у часі й просторі, однак просторові та часові параметри художнього тексту кардинально відрізняються від таких в інших типах текстів: створюючи вигаданий світ, автор може стискати, розширювати, обривати і знову продовжувати час і простір подій згідно свого художнього задуму [5: 87].

У дослідженнях, присвячених континууму, були відзначені такі його характеристик, як:

– наявність дисконтинууму, тобто можливість хаотичного представлення подій у просторово-часовому континуумі;

– нерозривний зв'язок просторового і часового параметрів;

– наявність регулярних мовленнєвих маркерів континууму в площині тексту;

– нерівномірний з точки зору реального часу перебіг подій в аспекті швидкості;

– можливість виражати просторово-часові смисли мовленнєвими одиницями, які не мають у своєму значенні відповідних сем [5: 91; 7: 131].

За своєю змістовно-семантичною природою регулярними мовленнєвими виразниками континууму в художньому тексті виступають слова, що належать до різних морфологічних класів, і словосполучення, які виконують у реченні функцію обставин часу і місця. Однак, саме у художньому тексті спостерігаються випадки, коли маркерами і виразниками континууму виступають фрагменти тексту, на перший погляд ніяк змістовно не пов'язані з поняттями часу або простору. Уявляється цікавим представити аналіз саме таких випадків на матеріалі текстів двох романів американського письменника Курта Вонегута "Mother Night" та "Slaughterhouse-Five". Аналіз текстів цих романів показує, що в якості маркера континууму в них доволі часто відзначається алюзія. Отже, **метою пропонованої статті** є аналіз авторського використання алюзій як виразників текстової категорії континууму.

Доцільно зазначити, що алюзія як явище художнього тексту відома достатньо давно. Так, В. В. Виноградов вказував, що алюзія – це мовний художній образ, стилістичний засіб, який вживається у мовленні або в художньому творі як натяк на добре відомий факт, історичний або побутовий [9: 118]. Проте цьому явищу у стилістичних дослідженнях не завжди приділяється достатньо уваги. Так, широко відомий і навіть класичний "Словник лінгвістичних термінів" [10] не містить ані слова про цей стилістичний прийом, а у вищезгаданому підручнику з англійської стилістики алюзія ототожнюється з антономазією [4: 176-178], і як термін не вживається. Цей термін також не вживається у роботі С. Влахова та С. Флоріна, хоч вона присвячена саме проблемі перекладу алюзій, які автори називають просто реаліями й поділяють на тематичні групи: географічні, етнографічні, суспільно-політичні, побутові [11: 50-56].

У сучасному вітчизняному мовознавстві алюзія розглядається як стилістичний прийом, пов'язаний із використанням у тексті фольклорного, літературного, історичного чи побутового факту, а також відомого афористичного вислову, крилатого слова, ідіоми. Алюзія органічно пов'язана з першоджерелом, де зафіксована її поява. Цей прийом допомагає гранично стисло, зате вичерпно, інколи одним словом вказати на рису людини, особливості події тощо, тісно поєднаних з оповіддю, оскільки вони асоціативно виокремлюють важливу думку певного контексту [11: 13]. Алюзія трактується також як імпліцитний мовний засіб, як натяк на загальновідомий одиничний денотат, який базується на спільних фонових знаннях адресанта й адресата. Цей засіб використовується адресантом для цілеспрямованого парадигматичного прирощення основного змісту повідомлення, причому ні значення джерела, ні розшифровка чи пояснення не подаються [13].

Особливо цікавим і плідним уявляється вивчення алюзій у термінах когнітивної лінгвістики, при якому по суті вивчається концептуальна алюзія, тобто концептуально навантажена мовна одиниця, що має алюзивний статус [13]. Зрозуміло, що така мовна одиниця має усі риси, притаманні концепту. Не зупиняючись на протиріччях у розумінні й трактуванні концепту в сучасному мовознавстві, зауважимо, що в статті концепт розуміємо як складне мовленнєве утворення, в якому виділяються поняттєвий, образний та ціннісний компоненти. Концепти формуються в свідомості людини на основі безпосереднього чуттєвого досвіду, безпосередніх операцій людини з предметами, взаємодії з уже сформованими концептами. Їхнє усвідомлення дає можливість передавати інформацію про них іншим носіям мови / комунікантам, а значимість закріплює в індивідуальному й колективному досвіді важливі характеристики дійсності, які й становлять образно-перцептивну, понятійну та аксіологічну сторони концепту [14: 94, 95]. Пропонується вивчення алюзій на матеріалі зазначених англійських художніх текстів саме з позицій концептуальної лінгвістики.

Робота з текстами названих романів К. Вонегута свідчить про широке використання алюзій автором. Так, поширеним у романах виявилось використання онімів, тобто посилань на імена історичних постатей, відомих осіб, тощо. Розглянемо приклад:

"Solomon rebuilt the city", said Arnold, "but in 732 B.C. Tiglath-pileser the Third burned it down again" [15: 5].

Two weeks later, the Gettesburg Address came back from Hitler [15: 11].

Виділені оніми не тільки несуть інформацію про вказаних осіб, вони неминуче співвідносять їх з тою епохою, тим часом, коли жили ці особи: адресант, не замислюючись, сприймає інформацію як ту, що належить до нашої ери (Соломон), до початку нашої ери (Тіглапаласар III), до першої половини XX століття (Гітлер). Тобто при сприйманні таких алюзій у адресанта активізуються не тільки змістовно-аксіологічні слоти зазначених концептів, що репрезентовані названими онімами, а й темпоральні слоти, які також є складовими цих концептів. Іншими словами, такі алюзії виступають своєрідними непрямыми маркерами континууму, у даних випадках, темпорального континууму.

У багатьох випадках використання алюзій-онімів супроводжується використанням алюзій-історизмів, які також мають чіткий темпоральний слот, наприклад:

The malt syrup factory was gone. Everything was gone but the cellars where 135,000 Hansels and Gretels had been baked like gingerbread men. So we were put to work as corpse miners, breaking into shelters, bringing bodies out. And I got to see many German types of all ages as death had found them, usually with valuables in their laps. Sometimes relatives would come to watch us dig, they were interesting, too [15: 11].

Тут спостерігаємо оніми *Hansels and Gretels*, які мають яскраві національно-культурні конотації і тому виступають як маркери локального континууму, та алюзію-історизм *corpse miners*, що викликає безумовні асоціації з часами другої світової війни на основі активізації фонових знань адресата. Таким чином, ця алюзія є непрямим маркером темпорального континууму. Використання двох різних за семантикою алюзій у межах близького контексту робить локально-темпоральну співвіднесеність уривку більш виразною.

Континуум як особливий тип співіснування в тексті декількох темпоральних планів (реальний час – час твору – час, який автор навмисно створює у тексті на основі збудження асоціацій) набуває іще більшої текстової значущості, якщо спостерігається використання декількох семантичних груп алюзій у межах близького контексту, як у наступному фрагменті:

O'Hare and I gave up on remembering, went into the living room, talked about other things. We became curious about the real Children's Crusade, so O'Hare looked it up in a book he had, Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds, by Charles L Mackay, LL.D. It was first published in London in 1841.

Mackay had a low opinion of all Crusades. The Children's Crusade struck him as only slightly more sordid than the ten Crusades for grown-ups. O'Hare read this handsome passage out loud:

History in her solemn page informs us that the Crusaders were but ignorant and savage men that their motives were those of bigotry unmitigated, and their pathway was one of blood and tears. Romance, on the other hand, dilates upon their piety and heroism, and portrays, in their most glowing and impassioned hues, their virtue and magnanimity, the imperishable honor they acquired for themselves, and the great services they rendered to Christianity.

And then O'Hara read this: Now what was the grand result of all these struggles? Europe expended millions of her treasures, and the blood of two million of her people; and a handful of quarrelsome knights retained possessions of Palestine for about one hundred years!

Mackay told us that the Children's Crusade started in 1213, when two monks got the idea of raising armies of children in Germany and France, and selling them in North Africa as slaves. Thirty thousand children volunteered, thinking they were going to Palestine. They were no doubt idle and deserted children who generally swarm in great cities, nurtured on vice and daring, said Mackay, and ready for anything.

Pope Innocent the Third thought they were going to Palestine, too, and he was thrilled, "These children are awake while we are asleep!" he said.

Most of the children were shipped out of Marseilles, and about half of them drowned in shipwrecks. The other half got to North Africa where they were sold.

Through a misunderstanding, some children reported for duty at Genoa, where no slave ships were waiting. They were fed and sheltered and questioned kindly by good people there – then given a little money and a lot of advice and sent back home [16: 8-9].

Наведений фрагмент характеризується глибокою текстовою значущістю, оскільки по суті він виражає контрапунктову думку роману: письменник пропонує безсумнівну паралель між подіями XIII століття й військовим маршем німецьких нацистів часів другої світової війни. Тут спостерігаємо як безпосередні маркери континууму (конкретні дати – темпоральний континуум; назви міст у Франції та Італії – локальний континуум), так і непрямі маркери. Серед них – культурно-історичні алюзії *the Children's Crusade*, *Crusaders*, *Christianity*, *Palestine*, які втілюють відомі культурні концепти з цілком визначеним темпоральним слотом, оніми *Charles Mackay*, *Pope Innocent the Third* та посилання на літературний твір *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of the Crowds*, що також мають як часові, так і просторові характеристики. Цікаво, що у фрагменті непрямі маркери континууму вжиті автором на самому початку, передуючи прямим маркерам, тобто темпоральний фон створюється, передусім, непрямим способом, що на наш погляд свідчить про текстові виразні можливості цього способу актуалізації континууму. Варто зазначити, що така щільність використання різних за семантикою алюзій як маркерів континууму в межах невеликого за обсягом текстового фрагменту спостерігається в аналізованих творах нечасто, було виділено всього 9 прикладів такого типу. Проте усі вони відзначаються підвищеною інформативністю й текстовою значущістю.

Алюзію як засіб апеляції до прецедентних текстів можна назвати типовим авторським прийомом К. Воннегута, оскільки він зустрічається в аналізованих текстах найчастіше. Було встановлено, що такі алюзивні висловлювання апелюють до лінгвокультурних концептів прецедентних текстів [13], проте локально-темпоральна апеляція таких прецедентних текстів донині відзначена не була. На наш погляд, така апеляція заслуговує на дослідницьку увагу, оскільки при ній неминуче виникає асоціація з часом та місцем створення твору, який згадується. Розглянемо приклади.

*Which is why the epigraph of this book is the quatrain from the famous **Christmas carol**. Billy cried very little, though he often saw things worth crying about, and in that respect, at least, he resembled the Christ of the **Carol**:*

The cattle are lowing,

The Baby awakes.

But the little Lord Jesus

***No crying He makes** [16: 94].*

*The title of the book is Campbell's: it is taken from a speech by Mephistopheles in **Goethe's Faust**, as translated by Carlyle F. Macintyre (New Directions, 1941), the speech is this:*

I am part of the part that at first was all, part of the darkness that gave birth to, that supercilious light which now disputes with Mother Night her ancient rank and space, and yet can not succeed; no matter how it struggles, it sticks to matter and can't get free [15: 3-4].

В обох наведених вище фрагментах спостерігаємо посилання на так звані "вічні" твори – біблійний хорал та "Фауст" Гете. Обидва твори, як було зазначено вище стосовно інших літературних творів, мають темпоральні характеристики. Щодо наведених фрагментів, ці темпоральні характеристики виступають як проекція на описувані риси характеру персонажів творів. Таким чином, створюється імпліцитний темпоральний зв'язок між описуваними рисами характеру персонажів і алюзивними творами, і персонажі романів К. Воннегута набувають цих "вічних" рис, перетворюючись у канонічні постаті: Біллі з роману "Бійня № 5" має майже божественне терпіння та стійкість, а головний персонаж роману "Мати-ніч" виступає уособленням темних сторін людської натури, таких древніх, як гріх і ад. Зрозуміло, що характеристика персонажів, створення образів у таких випадках має першорядну текстову значущість, актуалізація категорії континууму посідає другорядне значення, проте наявність темпоральних слотів у наведених алюзивних концептах не викликає сумніву. Робота з аналізованими текстами показала, що створення образів персонажів за допомогою літературних алюзій виявилася характерною рисою письменницького стилю К. Воннегута.

Зроблені у статті спостереження щодо здатності різних семантичних типів алюзії виражати темпоральні й просторові смисли і, таким чином, актуалізувати категорію континууму в проаналізованих текстах романів К. Воннегута свідчать про значні текстові потенції алюзії як стилістичного засобу. Крім того, матеріал статті певним чином демонструє різноманітність мовленнєвих засобів вираження континууму як текстової категорії, зокрема на досліджуваному матеріалі, що є певною характеристикою авторського стилю К. Воннегута. Подібні розвідки могли б бути цікавими на матеріалі текстів інших письменників і збагатити надбання лінгвістики тексту в аспекті вивчення текстових категорій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Филиппов К. А. Лингвистика текста : [курс лекций] / К. А. Филиппов. – СПб. : Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 2007. – 331 с.
2. Синтаксис современного русского языка : [учебник для филологических специальностей университетов СНГ] / [Акимов Г. Н., Вяткина С. В., Казаков В. П., Руднев Д. В. ; под ред. С. В. Вяткиной]. – СПб. : Изд-во факультета филологии и искусств СПбГУ, 2008. – 347 с.
3. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / [под ред. М. Н. Кожинной]. – М. : Флинта: Наука, 2006. – 679 с.
4. Стилистика английского языка / [Мороховский А. Н., Воробьева О. П., Лихошерст Н. И., Тимошенко З. В.]. – К. : Вища школа, 1984. – 248 с.
5. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – [изд. 5-е, стереотипное]. – М. : КомКнига, 2007. – 144 с.
6. Матвеева Т. В. Текстовое время / Т. В. Матвеева ; [под ред. М.Н. Кожинной] // Стилистический энциклопедический словарь русского языка. – М. : Флинта: Наука, 2006. – С. 536–539.
7. Тураева З. Я. Лингвистика текста : (Текст : структура и семантика) : [учеб. пособие] / З. Я. Тураева. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.
8. Бабушкин С. А. Пространство и время художественного образа : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 "Языки народов Российской Федерации" / С. А. Бабушкин. – Ленинград, 1971. – 20 с.
9. Виноградов В. В. О художественной прозе / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1980. – 190 с.
10. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманов. – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 607 с.
11. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 343 с.
12. Словник тропів і стилістичних фігур / [автор-укладач В. Ф. Святовець]. – К. : Академія, 2011. – 176 с.
13. Лавриненко О. О. Аллюзивна об'єктивізація концептів прецедентних текстів (на матеріалі англomовних публіцистичних текстів) [Електронний ресурс] / О. О. Лавриненко. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/April2011_1/Lavrynenko.pdf.

14. Карасик В. И. Концепты-регулятивы / В. И. Карасик // Язык, сознание, коммуникация : [сб. статей] / В. И. Красных ; [отв. ред. В. В. Красных и А. И. Изотов]. – М. : Макс Пресс, 2005. – Вып. 30. – С. 94–109.
15. Vonnegut K. Mother Night / K. Vonnegut. – New York : Dial Press Trade Paperback, 1999. – 288 p.
16. Vonnegut K. Slaughterhouse-Five, or The Children's Crusade : A Duty-Dance with Death / K. Vonnegut. – New York : Dell Publishing, 1991. – 215 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Filippov K. A. Lingvistika teksta [Text Linguistics] : [kurs leksii] / K. A. Filippov. – SPb. : Izd-vo Sankt-Peterburgskogo un-ta, 2007. – 331 s.
2. Sintaksis sovremennogo russkogo yazyka [Syntax of the Modern Russian Language] : [uchebnik dlia studentov filologicheskikh spetsial'nostei universitetov SNG] / [Akimova G. N., Viatkina S. V., Kazakov V. P., Rudnev D. V.] ; [pod redaktsiei S. V. Viatkinoi]. – Izd-vo fakul'teta filologii i iskusstv SPbgu, 2008. – 347 c.
3. Stilisticheskii entsiklopedicheskii slovar' russkogo yazyka [Stylistic Encyclopedic Dictionary of the Russian Language] / [pod redaktsiei M. N. Kozhinoi]. – M. : Flinta : Nauka, 2006. – 647 s.
4. Stilistika angliiskogo yazyka [Stylistics of the English Language] / [Morokhovskii A. N., Vorobiova O. P., Likhosherst N. I., Timoshenko Z. V.]. – K. : Vyshcha shkola, 1984. – 248 s.
5. Gal'perin I. R. Tekst kak ob'ekt stilisticheskogo issledovaniia [Text as the Object of the Stylistic Research] / I. R. Gal'perin. – [izd. 5, stereotipnoe]. – M. : KomKniga, 2007. – 144 s.
6. Matveeva T. V. Tekstovoe vremia [Text Time] / T. V. Matveeva // Stilisticheskii entsiklopedicheskii slovar' russkogo yazyka [Stylistic Encyclopedic Dictionary of the Russian Language] / [pod redaktsiei M. N. Kozhynoi]. – M. : Flinta : Nauka, 2006. – S. 536–539.
7. Turaeva Z. Ya. Lingvistika teksta : (Tekst : struktura i semantika) [Text Linguistics : (Text : Structure and Semantics)] : [ucheb. posobie]. – M. : Prosveshchenie, 1986. – 127 c.
8. Babushkin S. A. Prostranstvo i vremia khudozhestvennogo obraza [Space and Time of the Fiction Image] : avtoref. dis. na soiskanie nauchn. stepeni kand. filol. nauk : spets. 10.02.04 "Yazyki narodov Rossiiskoi federatsii" / S. A. Babushkin, 1971. – 20 s.
9. Vinogradov V. V. O khudozhestvennoi proze [On the Narrative Literature] / V. V. Vinogradov. – M. : Nauka, 1980. – 190 s.
10. Akhmanova O. S. Slovar' lingvisticheskikh terminov [Dictionary of Linguistic Terms] / O. S. Akhmanova. – M. : Sovetskaiia entsiklopediia, 1966. – 607 s.
11. Vlakhov S. Neperevodimoe v perevode [Non-Translated in the Translation] / S. Vlakhov, S. Florin. – M. : Mezhdunarodnye otnosheniia, 1980. – 343 s.
12. Slovnnyk tropiv i stilistichnykh figur [The Dictionary of Tropes and Stylistic Figures] / [avtor-ukladach F. V. Sviatovets']. – K. : Akademiia, 2011. – 176 s.
13. Lavrynenko O. O. Aliuzyvna ob'ektyvizatsiia kontseptiv pretsedentnykh tekstiv (na materialy angloimovnykh publitsystichnykh tekstiv) [Concepts Allusion Objectification of Precedent Texts (on the Material of the English Publicist Texts)] [Elektronnyi resurs] / O. O. Lavrynenko. – Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/April2011_1/Lavrynenko.pdf.
14. Karasik V. I. Kontsepty-regulyativy [Regulative Concepts] / V. I. Karasik // Yazyk, soznanie, kommunikatsiia : [sb. statei] / [otv. red. V. V. Krasnykh i A. I. Izotov]. – M. : Maks Press, 2005. – Vyp. 30. – S. 94–109.
15. Vonnegut K. Mother Night / K. Vonnegut. – New York : Dial Press Trade Paperback, 1999. – 288 p.
16. Vonnegut K. Slaughterhouse-Five, or The Children's Crusade : A Duty-Dance with Death / K. Vonnegut. – New York : Dell Publishing, 1991. – 215 p.

Матеріал надійшов до редакції 17.10. 2012 р.

Кузнєцова І. В., Пилипчук В. В. Нерегулярные способы выражения текстовой категории "континуум".

Статья посвящена исследованию нерегулярных и косвенных речевых способов актуализации континуума как текстовой категории на материале текстов романов известного американского прозаика XX века К. Воннегута. Показана сложность и дискуссионность изучения текстовых категорий как таковых. Особо рассматривается использование автором стилистического приема аллюзии, ее разных семантических типов и их взаимодействия. Доказывается, что аллюзия является текстозначимым речевым средством актуализации как темпорального, так и пространственного континуума. Такое использование аллюзии представляет собой важную черту авторского стиля писателя.

Kuznyetsova I. V., Pylypchuk V. V. Non-Regular Ways of Presentating the Text Category "Continuum".

The article is devoted to the study of non-regular and indirect speech ways of actualization of continuum as a text category on the material of the novel texts by a famous American prosaic of the XX century K. Vonnegut. The complexity and debatable character of the text categories research as such is shown. The special stress is made on the author's usage of the stylistic device of allusion, its various semantic kinds and their combinations. It is demonstrated that allusion is an important text means to express both time and space continuum. Such usage of allusions is an important issue of the writer's individual style.